

उत्तरमध्यमा प्रथमखण्ड

विषय कोड : 714

दर्शनम्

चतुर्थम्-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

नोट :- (1) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(2) प्रश्नानां सम्मुखे अङ्का प्रदत्ताः।

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः -

5×2=10

(1) प्रत्यय सर्गस्य भेदोपभेदाः सन्ति -

(A) 17

(B) 25

(C) 50

(D) 64

(2) कस्मात् कारणात् प्रत्यक्षम् न भवति ?

(A) सौक्ष्म्यात्

(B) स्थूलत्वात्

(C) दीर्घत्वात्

(D) विस्मरणात्

(3) सांख्यदर्शने सर्वाधिक सुकुमारतरम् अस्ति -

(A) पुरुषः

(B) प्रकृतिः

(C) ईश्वरः

(D) अहंकारः

(4) प्रकृतेः विकृतिः अस्ति -

(A) बुद्धिः

(B) अहंकारः

(C) पुरुषः

(D) इन्द्रियाणि

(5) मुख्य भावना संबन्धि प्रकरणम् -

(A) वेदः

(B) श्रुति

(C) महावाक्यम्

(D) महाप्रकरणम्

2. अधोलिखितपदेषु रिक्तस्थानानि पूरयत -

5×2=10

(1) अपौरुषेय वाक्यं

(2) अज्ञातार्थज्ञापको वेदभागो

(3) यत्र समग्रांगोपदेशः सा

(4) लिङ्गलिङ्गपूर्वकम्

(5) सांख्यमते ज्ञानेन

3. युग्ममेलनम् कुरुत -

5×2=10

(A) चक्षुः

(1) स्पर्श

(B) श्रोत्रः

(2) रूप

(C) घ्राणः

(3) शब्द

(D) रसः

(4) गन्ध

(E) त्वगाः

(5) रसनः

4. अतिलघूत्तरीय प्रश्नाः केचन षड्चैव समाधेयाः -

5×2=10

(1) सांख्य शब्दस्य दार्शनिकमभिप्रायः कः ?

- (2) सांख्य कारिका कस्य रचना अस्ति ?
- (3) सांख्य दर्शने कति प्रमाणानि स्वीकृतानि ?
- (4) समाख्या कति विधा ?
- (5) श्रुतिः कति विधाः ?
- (6) किं नाम धर्मविचार शास्त्रम् ?
- (7) सांख्य दर्शने अन्तःकरणम् कतिविधम् ?

5. लघूत्तरीय प्रश्नाः केचन पञ्चैव समाधेयाः —

5×4=20

- (1) कः दुःखानां त्रयम् ?
- (2) कति भावविकाराः ? तेषां नामानि लिखत।
- (3) सिद्धिः कतिधा ? नामानि लिखत।
- (4) विधिः कति विधा ? नामानि लिखत।
- (5) परिसंख्या विधिम् अति संक्षेपेण विलिख्यताम्।
- (6) निषेधनामकम् वेदविभागं संक्षेपेण निरूपयत।

6. दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः —

2×10=20

- (1) सांख्यदर्शनस्य सामान्य परिचयम् देयम्।

अथवा

का नाम सृष्टि प्रक्रिया इति वर्णयत् ?

- (2) धर्म लक्षणम् व्याख्यताम्।

अथवा

को वेदः ? इति संक्षेपेण वर्णयत।

7. निम्नलिखित कारिका व्याख्यताम् -

10

दृष्टमनुमानमाप्त वचनं सर्वप्रमाण सिद्धत्वात्।

त्रिविध प्रमाणमिष्टं प्रमेय सिद्धिः प्रमाणहि ॥

अथवा

सौक्ष्म्यात्तदनुपलब्धिर्ना भावात्कार्यतस्तदुपलब्धेः।

महदादि तच्च कार्यं प्रकृति विरूपं सरूपं च ॥

8. शाब्दी भावना च आर्थी भावनानां संक्षेपेण निरूपयत।

10

अथवा

प्रयोगविधिः व उत्तपत्तिविधेः स्वरूपं निरूपयत।